METHODS OF RESEARCH OF THE PERSUASIVE DISCOURSE APPLIED IN SOCIAL CRISIS SITUATIONS

Viorica Lifari, Stella Grama

Assoc. Prof., PhD, State University of Moldova, PhD Student, State University of Moldova

Abstract: The present paper explores the cognitive side of persuasive discourse and the role of power in it. The main purpose of the article is to put into discussion various models of Critical Discourse Analysis which were formulated by linguists from the domain and to present a general picture of methods that refer to discourse analysis. We focus on the inter-disciplinary aspect of the discourse analysis which covers different perspectives: linguistic, cognitive and socio-linguistic. Also, we emphasize the similarities and the differences between differnt branches of discourse analysis such as critical linguistics, the historical approach of discourse analysis and the cognitive one. By synthesything and comparing these methods we aim at devloping a comprehensive and intergrate model of discourse analysis, which will reflect the interaction between discourse, cognition and the social context.

Keywords: critical discourse analysis, cognition, socio-economic crysis, pandemic discourse, persuasive discourse, language and culture.

Introducere

Intenția oricărui discurs este de a influența percepția asupra realității sociale. Opinia publică, comportamentul colectiv și valorile individuale sunt reliefate de modul în care informația este furnizată și interpretată. Studiind discursul, căutăm să înțelegem relația complexă dintre utilizatorii unei limbi și cultura din care aceştia fac parte. Pentru a obține o perspectivă mai largă asupra proceselor de producere și interpretare a discursului, trebuie să ţinem cont de mecanismele cognitive implicate, precum și de contextul în care are loc comunicarea.

Dat fiind criza globală recentă, provocată de pandemia Covid-19, comprehensiunea discursului a devenit un subiect imperios. Pandemia a afectat aproape toate aspectele vieții umane. În acest sens, discursul public s-a transformat într-un instrument forte în modelarea răspunsului individual și colectiv la strategiile guvernamentale, care vizau prevenirea dezastrului economic și social. Discursurile care reflectă politicile de sănătate publică, normele sociale și măsurile preventive sunt de mare interes pentru cercetători în încercarea de a studia discursul din perspectiva sociolingvistică.

Scopul principal al cercetării de faţă este de a examina specificul discursului public în perioada crizei pandemice, și anume de a determina strategiile persuasive, procesele cognitive și contextele care au influențat alegerea resurselor lingvistice, precum și modul în care puterea a fost exercitată prin intermediul discursului. **Obiectivele cercetării** derivă din scopul principal, după cum urmează: definirea principalelor concepte vis-a-vis de subiect; studierea caracteristicilor specifice discursului persuasiv; colectarea și analiza resurselor primare, autentice, pentru a investiga modul în care discursul public cu intenție persuasivă funcționează într-un mediu real, specific unei anumite culturi, într-un anumit spațiu de timp (în cazul dat, perioada de criză pandemică generată de Covid-19); identificarea rolului proceselor cognitive în reflectarea arsenalului de cunoștințe atât de ordin personal, cât și colectiv, în termeni de

valori culturale, convingeri, atitudini, etc.; examinarea strategiilor persuasive și resurselor lingvistice care caracterizează discursul public pe timp de criză.

Limbajul este un instrument puternic care poate fi folosit pentru a modela voința unei întregi comunități, pentru a construi solidaritatea, pentru a influența oamenii să gândească, să simtă și să acționeze la fel, pentru o cauză comună. Totuși studiul discursului în sine nu este suficient. Discursul nu este doar un fenomen lingvistic, ci și un act socio-cultural, și necesită un studiu pertinent în care practicile discursive să fie cercetate din perspectiva accesului la resurse și strategii de comunicare. Este necesară o abordare multidisciplinară care să reflecte interdependența dintre discurs și realitatea socială. Din acest motiv, în cercetarea de față ținem cont de aspectul calitativ al fenomenului discursiv.

De asemenea, utilizăm metoda deductivă, concentrând efortul de investigare asupra modelelor de analiză a discursului pe care analiștii critici le propun, și identificăm traseul pe care urmează să îl parcurgem, în vederea realizării scopului cercetării. Prin intermediul sintezei și comparației, trecem de la idei generale sau conceptuale la unele aspecte practice.

În cele ce urmează, venim cu o sinteză a aspectelor teoretice esențiale, punând în evidență avantajele și neajunsurile modelelor existente de analiză critică a discursului și identificăm care dintre aceste metode sunt relevante cercetării în cauză. Întrucât scopul principal al cercetării de faţă este de a studia discursul dintr-o perspectivă socio-cognitivă, identificăm și analizăm acele structuri ale discursului care sunt relevante cercetării, o reflecție a tiparelor mentale create în cadrul discursului și a culturii din care face parte locutorul.

Trecerea în revistă a curentelor de bază privind analiza discursului public, precum și aspectul practic al cercetării se bazează pe lucrările lingviștilor precum T. van Dijk [17-28], N. Fairclough [2-6], R. Wodak [32], G. Lakoff, M. Johnson [12], Z. Kövecses [10], T. Tenbrink [15], G. Steen [14], P. Chilton [1], C. Hart [8], et al. Prin intermediul acestei lucrări, intenționăm să oferim o introspectivă clară asupra modului în care discursul poate fi valorificat pentru a favoriza schimbările sociale pozitive, pentru a încuraja gândirea critică și pentru a promova luarea deciziilor în cunoștință de cauză, pe timp de criză, similare celei generate de pandemia Covid-19.

1. Discursul ca formă de „acţiune socială”

Studiile lui T. A. van Dijk, considerat părintele studiilor critice asupra discurslui, se concentrează asupra importanței dimensiunii sociale. Discursul nu este pur și simplu un mod de face schimb de informații, ci și un mijloc de construire și contestare a realității sociale. Este o formă de acțiune socială care are loc într-un anumit context, cu obiective controlate, contextualizate, bine definite. Orice discurs depinde de context, adică contextul deține control asupra discursului [21, pp.127-8], [25, pp.69-70]. In acelaș rând de idei, T. van Leeuwen, un alt cercetator în domeniu, subliniază natura socio-cognitivă a discursului, afirmând că acesta „servește interesele anumitor contexte sociale și / sau istorice” [29, pp.94-5], ceea ce înseamnă că discursul este definit prin efectele pe care le produce.

P. Chilton, N. Fairclough și R. Wodak, susțin această viziune, definind discursul drept: manifestare a acțiunii sociale [1, p.23]; „o formă de practică socială” [4, p.259]; „un mijloc de construire și contestare a realității sociale” [21, pp.127-8], idei la care ne raliem.

N. Fairclough consideră că orice discurs se bazează pe experiența socială a locutorului, a cărui percepție este influențată de aspectul practic al comunității din care face parte. Discursul marchează conștiința individuală și colectivă, acțiunile sau comportamentul uman, solidificând cunoștințele deja existente. Pe lângă utilizarea limbajului, este implicat și procesul de decodificare, atunci când interlocutorul alege anumite înțelesuri în funcție de convingerile, cunoștințele și valorile personale [2, p.10-1]. În consecință, discursul poate fi privit ca o formă de acțiune socială care este utilizată pentru a construi, a negocia și a menține identități sociale,

privilegiate sau marginalizate, în dependență de context. Discursul poate consolida sau contesta normele și valorile sociale dominante.

Studiind cazuri particulare, cercetătorii încearcă să observe aspectele comune ale unui grup social, să identifice conceptele comune. Cu toate acestea, o problemă care merită a fi pusă în discuție este că „locutorii sunt capabili să imite apropierea socială de ceilalți prin modificarea stilului discursului, cu ajutorul resurselor lingvistice și semiotice." Acest model sociolingvistic care permite locutorului să își adapteze discursul la cerințele publicului este un „mod contemporan de auto-prezentare și implică proiectarea creativă, intenționată a identității" [9, pp. 296-300]. Deoarece identitatea poate fi adaptată situației sau evenimentului comunicativ și poate fi creată în timp real, putem constata că discursul este influențat de procesul activ de construire a sensului și se bazează pe diverși factori sociali; nu este un fenomen static, ci mai degrabă unul dinamic. „Discursul nu este un alt fel de acțiune socială, ci mai curând parte a evenimentelor din jur și ar trebui analizat în funcție de [...] relațiile sociale" [7, p.146].

Prin urmare, discursul este un mijloc esențial de acțiune socială, care poate fi utilizat pentru a modela percepții, pentru a stabili norme sociale vis-a-vis de comportament și comunicare, a sensibiliza cu privire la problemele existente în societate și a încuraja spiritul civic, solidaritatea în jurul valorilor și obiectivelor comune, pentru a exercita puterea și controlul, în vederea schimbărilor sociale. După cum menționează N. Fairclough, termenul de *discurs* se referă la însăși „evenimentul discursiv sau la anumite tipare sau modele (*discurs* și, totodată, *practică discursivă*)" [6, p.24]. În acest context, este necesar să subliniem că conceptul *discursului* la care facem referință în continuare întruchipează trei dimensiuni: *textul* în sine, *practica discursivă* și *contextul socio-cultural* în care are loc discursul. Astfel, avem nevoie de acele modelele de analiză a discursului care vizează utilizarea limbajului, aspectele cognitive și pragmatice, precum și contextul socio-cultural, care modelează comunicarea.

2. **Analiza critică a discursului din perspectiva sociolingvistică**

Scopul principal al oricărei investigații empirice este de a observa fenomenele sociale pentru a genera noi cunoștințe. O sinteză a resurselor bibliografice în domeniul metodologiei cercetării socio-cognitive relevă un aspect esențial: metodele de prelucrare calitativă a datelor implică o abordare interpretativă care are ca scop identificarea relațiilor dintre fenomenele sociale și practicile discursive specifice anumitor contexte. Dimensiunea calitativă a cercetării contribuie la cunoașterea și percepția emoțiilor și la modul în care experiențele emoționale diferă de la o cultură la alta.

Facând referință la natura socio-cognitivă a discursului, T. A. van Dijk subliniază că contextul este un participant „subiectiv" care poate servi drept model contextual în situații sociale similare. Deși fiecare discurs este unic și dinamic, putem identifica tiparele contextuale care controlează producerea, receptarea și interpretarea evenimentului discursiv, și permit participanților să adapteze discursul la situația comunicativă. Astfel de modele pot susține studiul pragmatic și cultural, prin definirea condițiilor în care este relevant un anumit discurs public, deoarece reflectă măsura în care fiecare situație socială influențează structura discursului. Aceste modele pot demonstra că contextul controlează diferite aspecte ale discursului, relevante pentru participanți, detalii care nu sunt ușor descifraile, deoarece structura internă a discursului poate fi reformulată [21, pp.116-9].

Analiza discursului este definită drept un „grup de metode conexe pentru studierea utilizării limbajului și rolul său în viața socială" [7, p.217], și derivă din ramurile studiilor sociale, printre care cel mai adesea sunt menționate analiza conversațională (AC), analiza critică a discursului critic (ACD), lingvistică cognitivă, sociolingvistica și studiile etnografice ale discursului [7, p.205], [16, p.200].

Studiul caracteristicilor discursului s-a limitat inițial la descrierea limbajului și a structurii interacțiunii în procesul de comunicare (AC, modelul SPEAKING după Hymes,

1972), în timp ce alte aspecte importante cum ar fi ierarhia socială, puterea sau schimbările sociale au fost neglijate. După cum menționează N. Fairclough și R. Wodak, „discursul poate fi înțeles doar în raport cu problemele sociale, structurile sociale și variabilele precum genul, clasa socială, dar mai ales în raport cu noțiunea de putere" [16, p.21]. „Discursul este istoric [...], încorporat într-o anumită cultură, ideologie sau fenomen istoric, și, de asemenea, este intertextual." [16, p.146]

Analiza critică a discursului (ACD) este o abordare interdisciplinară a studiului discursului inițiată între anii 1980 și 1990. Este o direcție de cercetare a lingvisticii aplicate „adesea utilizată pentru a identifica perspectivele care reflectă relațiile dintre limbaj și putere, și rolul analizei discursului în critica socială și culturală", axată în mare parte pe problemele de ordin social [31, p.205]. Conform definiției enciclopedice, ACD este „o combinație de metode conexe care facilitează studiul nu doar al modului în care este utilizat limbajul, ci și al rolului pe care îl deține în viața socială" [7, p.217]. Potrivit ACD, discursul se presupune a fi „un vehicul de bază în construirea realității sociale" [7, p.145].

În acest sens, R. Wodak subliniază că analiza discursului nu implică, per se, cercetare lingvistică, ci „vizează aspectul lingvistic al fenomenelor sociale și culturale" [31, p.146]. Scopul ACD nu mai este de a analiza pur și simplu proprietățile lingvistice, ci de a studia modul în care discursul încurajează și promovează inegalitatea socială. Așa cum am menționat anterior, ACD privește discursul drept o formă de practică socială care, conform lingviștilor N. Fairclough și R. Wodak, „implică o relație dialectică între un anumit eveniment discursiv și situațiile, instituțiile și structurile sociale în care se încadrează" [16, p.147]. Cei doi savanți oferă următoarele caracteristici cheie ale ACD: acesta abordează probleme sociale; discursul este social; discursul este ideologic; relațiile de putere pot fi negociate prin discurs; discursul modelează societatea și cultura; discursul este istoric; relația dintre text și societate este mediate [8, p.15].

ACD servește drept termen umbrelă pentru ramurile care studiază analiza discursului, cum ar fi *Lingvistica critică* (LC), abordarea istorică a discursului, analiza multimodală, abordarea cognitivă, etc. Bazate în mare măsură pe practicile și metodele utilizate de LC, acestea diferă în funcție de metodologie, dar își au rădăcinile în același concept și propun aceeași perspectivă critică.

Potrivit lui T. A. van Dijk, „în timp ce aceste abordări pot fi distinse în funcție de instrumentele metodologice specifice pe care le folosesc, având în vedere agenda și perspectivele comune, ele sunt strâns legate de parametri conceptuali mai generali" [18, pp.466-85]. Cognitivistul afirmă că pentru o analiză desfășurată a discursului avem nevoie de o abordare multidisciplinară care ne permite să studiem relația dintre evenimentul discursiv și puterea socială, puterea de grup, dat fiind faptul că influența și abuzul derivă din accesul privilegiat la resursele de comunicare [32, p.207]. Necesitatea unei abordări din perspective multiple este menționată și de N. Fairclough în studiile sale asupra discursului. „Nu este doar despre analiza discursului, ci despre o formă de analiză transdisciplinară sistematică a relațiilor dintre discurs și celelalte elemente ale procesului social" [5, p.10].

Van Dijk (2001) identifică patru abordări de bază orientate spre analiza critică a discursului: lingvistica critică, abordarea socio-culturală, cea istorică a discursului, analiza discursului din perspectiva socio-cognitivă.

LC a fost fondată de cercetătorii Universității East Anglia, R. Fowler, G. Kress și B. Hodge (1979), primii care au dezvoltat abordarea critică a analizei discursului prin intermediul manuscriselor "Language and Control" (Fowler, 1979) și "Language as Ideology" (G. Kress și B. Hodge, 1979). *LC* studiază relația dintre forma lingvistică și ideologie, iar principala sa preocupare este studierea structurilor gramaticale care reflectă noțiunea de putere sau control.

Cercetările lor sunt fondate pe metodologia lui M. Halliday, cunoscută și sub denumirea de „Gramatică sistemică și funcțională", care „subliniază funcția elementelor gramaticale,

implicarea lor socială, alegerea din posibilitățile sistemelor gramaticale, și care atrage atenția asupra a ceea ce este sau nu este preferential" [32, p.199].

În 1996, G. Kress și T. van Leeuwen (1996) elaborează un nou model de analiză a discursului concentrat, în mare parte, pe studierea rolului resurselor vizuale utilizate de mass-media. Conform acestei teorii, pentru o analiză mai amplă a discursului este esențial să urmărim şi felul în care sunt alese detaliile vizuale, la fel cum studiem limbajul și preferinţele gramaticale ale locutorului. Modelul propus are la bază teoria gramaticii funcţionale, după Halliday (1978), ale cărei principii sunt actualmente utilizate pentru a analiza comunicarea vizuală. Teoria social-semiotică este interesată de identificarea sensului, sub toate formele sale. Înțelesurile sunt create de context și de procesul interacțiunii, ceea ce face ca socialul să fie „sursa sau generatorul de sens". Semnele sunt create, nu sunt utilizate, iar alegerea depinde de interesul celui care le produce, adică semnele atribuie noi semnificații conceptelor vechi [11, pp.54-62]. Analiza multimodală a discursului nu examinează resursele semiotice, per se, ci rolul pe care îl joacă aceste alegeri în comunicarea relațiilor de putere [13, p.7-10].

N. Fairclough este de părerea că „lingvistica sistemică are o serie de puncte forte, din perspectiva ACD. Este o teorie funcțională a limbajului orientată către identificarea modului în care limbajul este structurat pentru realizarea funcțiilor sale sociale primare. Astfel, gramatica este considerată a fi structurată de cele trei funcții (macro) ale limbajului: ideatică, interpersonală și textuală [5, p.10].

Lingvistul şi-a concentrat propriul studiu asupra conexiunii dintre limbaj, putere și ideologie. În lucrarea sa "Language and Power" (1989), ACD este definită drept „o abordare integrată a a) analizei textului, b) analizei proceselor de producere, consum și distribuție a textului, și a c) analizei socioculturale a evenimentului discursive" [5, pp.19-23].

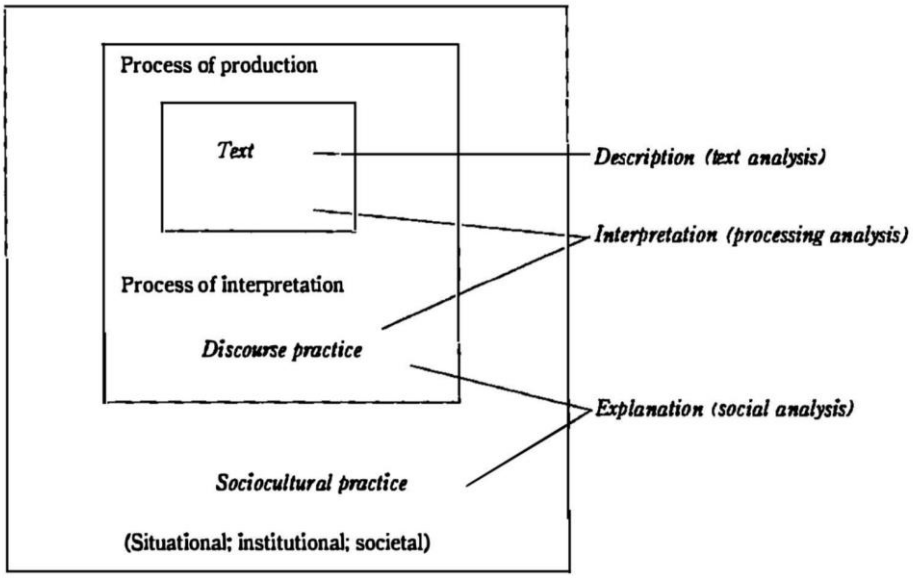

Fig. 2.1 Dimensiunile analizei discursului, N. Fairclough (1995)

În abordarea socio-culturală a lui N. Fairclough, conexiunea dintre practica socioculturală și text este mediată de practica discursivă, a cărei natură determină caracteristicile de suprafață ale unui text și modul în care acesta va fi interpretat [5, p.97]. Cercetătorul afirmă că „practica discursivă, ordinea discursului și analiza intertextuală joacă un rol de mediere critică în acest cadru; acestea mediază pe de o parte relația dintre texte, iar pe de altă parte - societatea şi cultura". Limbajul este strâns legat de contextul social și, la rândul său, influențează schimbările sociale [5, pp.2-10].

Bazându-se pe modelele anterioare de analiză a discursului, R. Wodak (1996) introduce o nouă metodologie, din perspectiva istorică a discursului, care combină analiza lingvistică cu cercetarea istorică, pentru a studia modul în care discursul s-a schimbat și a evoluat ca răspuns la schimbările socio-culturale. Această abordare a fost promovată în general de Școala din Viena. R. Wodak este renumită pentru activitatea sa în domeniul ACD, în special pentru analiza discursurilor sociale și politice, legate de studierea conceptelor de putere și identitate. Potrivit analistei, informațiile despre sursele istorice și datele despre evenimentele sociale sunt esențiale dacă dorim să înțelegem cum se construiește discursul și cum devine subiect al schimbărilor sociale.

După cum am menționat anterior, T. van Dijk este unul dintre fondatorii studiilor critice ale discursului (SCD). Cercetările sale sunt marcate de accentul pe cogniție în calitate de „mediator al discursului și al structurilor sociale" [32, p.207]. T. van Dijk susține că ne lipsește un model multidisciplinar de analiză a discursului în științele umaniste, care ar facilita „un studiu integrat al modului în care cunoașterea este dobândită, presupusă, exprimată, comunicată și justificată [...] în situațiile de comunicare ale comunităților, societăților și culturilor epistemice" [23, pp.11-2].

Cognitivistul consideră discursul drept „o formă de interacțiune socială în societate", „un mijloc de exprimare și reproducere a cogniției sociale" [ibidem]. Modelul teoretic pentru care pledează urmărește să dezvăluie conexiunea dintre cele trei aspecte: discurs, societate și cunoaștere. T. van Dijk susține că „este esențial ca noțiunile la nivel micro, cum este textul, și cele la nivel macro, cum sunt relațiile sociale, să fie mediate de cogniția socială" [27, p.280]. Prin urmare, cogniția socială este un „sistem de reprezentări și procese mintale ale membrilor grupului" [20, p.18].

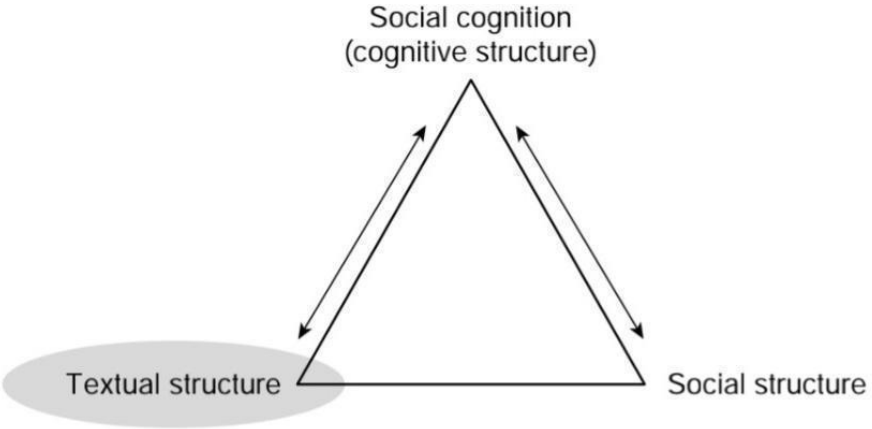

Fig. 2.2 Structura tridimensională „textual-cognitiv-social", C. Hart (2010)

O altă abordare cognitivă a analizei discursului este teoria metaforei conceptuale (TMC). Ideea că gândirea noastră rațională, cu toate procesele sale implicate, se bazează în principiu pe metafore, a fost pusă în discuţie de către G. Lakoff și M. Johnson în lucrarea "Metaphors We Live By" (1980). „Sistemul nostru conceptual obișnuit, în termenii căruia gândim și acționăm, este la nivel fundamental metaforic prin însăşi natura sa." [12, p.3] Metaforele conceptuale nu sunt doar expresii lingvistice, ci sunt înrădăcinate adânc în cunoașterea noastră și reflectă modul în care gândim, judecăm și comunicăm. Analizând metaforele utilizate în discurs, putem înțelege convingerile și valorile locutorului și modul în care încearcă să convingă publicul. TMC este considerată una dintre „cele mai riguroase abordări lingvistice ale ACD şi cea mai iluminatoare" [8, p.6].

Principalele abordări ale ACD fiind prezentate mai sus, considerăm relevantă necesitatea de a specifica că există mulţi analişti care au criticat ACD din anumite motive. Savanții R. Hodge, G. Kress, R. Fowler și T. van Leeuwen subliniază faptul că ACD nu are un

concept clar și că metodele sale sunt adesea nesistematice, deoarece diferiți cercetători folosesc abordări diferite. H. G. Widdowson afirmă, în mod similar, că ACD studiază în mod critic exercitarea puterii și controlului cu ajutorul limbajului, dar îi lipsește autoreflecția critică cu privire la propriile metode și practici, deoarece natura eclectică a conceptelor și categoriilor ACD sunt destul de inconsistente [31, pp.89-110]. J. Blommaert și J. Holmes critică ACD pentru tendința de a reduce discursul la relațiile de putere, în timp ce R. Wodak și J. E. Richardson, în general susținători ai ACD, își exprimă îngrijorarea cu privire la prejudecățile politice. Ei sugerează că cercetătorii ACD trebuie să fie mai transparenţi în ceea ce priveşte poziţia politică și să asigure o analiză mai echilibrată și mai obiectivă.

N. Fairclough, de asemenea, își critică propria sa activitate de la începuturi. El susține că ACD nu poate explica modul în care practicile discursive sunt modelate de factori sociali sau care sunt efectele lor sociale, nu oferă date istorice privind schimbările sociale care generează discursul sau impactul pe care acesta îl are asupra proceselor istorice de amploare. Totodată, lingvistul menţionează importanţa relației ACD cu domeniile de studiu adiacente (inclusiv lingvistică, sociolingvistică, sociologie și alte științe).

Pe de altă parte, R. Wodak susține că „orice critică adusă în adresa ACD ar trebui să specifice întotdeauna cercetarea sau cercetătorul la care se face referință", deoarece „studiile din domeniul ACD sunt multiferente, derivă din medii teoretice destul de diferite, și sunt orientate către date și metodologii diferite" [30, p.12].

În concluzie, deși există asemănări între principalele abordări discutate mai sus, acestea au orientări teoretice și metodologice distincte și sunt utilizate pentru a explora diferite aspecte ale limbajului în contexte sociale. Putem afirma că ACD a evoluat de-a lungul timpului și a împrumutat strategii esențiale din domeniile lingvisticii, sociolingvisticii, etnografiei, istoriei, psihologiei, etc. În ciuda criticii asupra limitărilor și dezavantajelor potențiale ale acestei teorii, mulți savanți o găsesc valoroasă, ca instrument de analiză a discursului și a relaţiilor sociale precum este autoritatea sau puterea.

3. **Discursul persuasiv şi procesele cognitive implicate**

Având în vedere că interesul nostru este să studiem discursul public, care este persuasiv prin însăși natura sa, punem în discuţie mai întâi relația dintre discurs, putere și cogniție.

T. van Dijk conceptualizează discursul drept un vehicul, pentru faptul că discursul exprimă și reproducere cunoașterea socială, solicitând procesele cognitive subiacente ale participanților, cunoștințele împărtășite fiind atât personale, cât și sociale. Astfel, discursul este mai mult decât o formă de interacțiune socială [24, pp.586-7].

Prin lucrările sale, T. van Dijk a adus contribuții semnificative care ne pot ajuta să înțelegem rolul cogniției în conturarea discursului. În articolul „Principiile analizei discursului", savantul afirmă că deținerea puterii presupune acces exclusiv la astfel de resurse sociale precum statutul, cunoștințele și educația. Puterea este „în mare parte cognitivă " atunci când este exercitată cu ajutorul strategiilor precum persuasiunea și manipularea, în scopul realizării anumitor obiective. În acest sens, discursul public este un instrument puternic. Poate fi utilizat „pentru a consolida sau a contesta normele și valorile sociale" [27, p.254]. Cercetătorul afirmă că neglijarea cogniției sociale a fost unul dintre principalele neajunsuri pentru majoritatea lucrărilor în domeniul analizei critice a discursului (în continuare ACD)). ACD necesită o abordare multidisciplinară și „conștientizarea faptului că relațiile dintre text, discurs, cogniție socială, putere, societate și cultură, sunt complexe" [Apud: 27, p.253].

Conform abordării cognitive a ACD, producerea și decodificarea limbajului sunt modelate de cunoștințe, valori și de contextul social. Acest model de analiză explorează factorii cognitivi care influențează discursul și modul în care aceste procese contribuie, în cele din urmă, la construirea realității sociale. Pentru a înțelege interacțiunea dintre *limbă, cultură* și *cogniție*, este necesar să studiem tiparele lingvistice și cognitive care sunt implicate în

construirea și consolidarea normelor, a valorilor culturale și a percepției individuale asupra acestor norme și valori.

Pentru a oferi o imagine de ansamblu clară asupra abordării socio-cognitive privind analiza discursului public, trebuie să definim astfel de concepte cheie precum *cogniția socială* și *cea culturală, modelele mentale* și *contextuale, contextele locale* și *globale, metafora conceptuală, domeniu sursă* și *domeniu țintă,* și *sistem metaforic.*

Potrivit lui T. van Dijk, *cogniția* acționează în calitate de mediator între comportamentul social și atitudinea personală. Este socială prin însăşi natura sa, pentru că este modelată de norme, ideologii și structuri ale puterii. Cunoașterea socială se referă la modul în care indivizii percep, interpretează și evaluează informațiile sociale, inclusiv practicile discursive. Aceste procese cognitive sunt definite de savant drept „reprezentări mintale ale utilizatorilor de limbi străine, atât ca indivizi, cât și ca membri ai societății" [19, p.64]. În consecință, cunoașterea are următoarele proprietăți [24, p. 587-8]: Cunoașterea este o credință justificată, împărtășită de membrii unui anumit grup, cunoașterea este contextuală, cunoașterea socială reprezintă „memoria semantică" a unei comunități.

Interpretarea și prezentarea discursului implică construirea *modelelor mentale* care însumează inferențe atât ale cunoștințelor individuale, cât şi celor împărtășite social [21, pp.59-62]. Potrivit cercetătorului, *modelele mentale* sunt „reprezentarea subiectivă a evenimentelor sau situațiilor la care o persoană asistă, împreună cu alţi participanţi, într-o anumită secvenţă temporală, într-un anumit loc, angajat într-o acţiune specifică cu obiective specifice" [24, p.588]. Aceste modele ghidează comprehensiunea, inferențele și raționamentele care rezultă în urma discursului. Aceste scheme cognitive sunt utilizate pentru a da sens lumii din jurul nostru.

Prin planificarea și livrarea unui discurs, locutorul exprimă și comunică anumite *modele mentale*. Interpretarea discursului necesită ca publicul să își elaboreze modele similare. Or, una dintre funcțiile esențiale ale *modelelor mentale* este „de a contribui la construirea unui teren comun pentru cei care participă la interacțiune" [Apud: 24, p.589].

Pe lângă arsenalul de cunoștințele anterioare, procesarea discursului este influențată și de *factori contextuali*. Pentru o mai bună interpretare a discursului, trebuie să fim informați despre situația imediată (împrejurările, acțiunile în desfăşurare, rolurile și identitățile participanților, imaginile mintale pe care aceștia le au deja formate, altfel spus, cunoștințele pe care le deţin în comun, normele lingvistice, convenţiile sociale, anticipările culturale), precum şi despre contextul istoric mai desfăşurat (referințele intertextuale sau artefacte culturale) [17, p.356], [24, pp. 589-60].

Interpretarea discursului se bazează, deci, pe cunoștințele anterioare, dar și cele existente. Contextele care influenţează procesarea informaţiei sunt, de asemenea, rezultatul experienței individuale și colective. Se poate concluziona că atât *modelele mentale*, cât și *modelele contextuale* sunt esențiale pentru a oferi un tablou complet care să faciliteze comprehensiunea globală a semnificației discursului, dincolo de cuvinte și expresii. Ele ne ajută să interpretăm sensurile implicite, să înțelegem referințele existente și să deducem intențiile ascunse.

Domeniul ACD oferă varii posibilități de a explora complexitatea limbajului, a puterii și a influenței, în diferite contexte sociale. Studiul dat accentuează necesitatea unei cercetări bazate pe o abordare complexă, concentrată asupra dimensiunii cognitive a limbajului și a contextului sociocultural, care modelează discursul, în scopul definirii relațiilor de putere pe timp de criză pandemică. Astfel, vom putea identifica strategiile persuasive și resursele lingvistice caracteristice discursului pandemic, menit să influenţeze convingeri, atitudini, să sensibilize populaţia cu privire la efectele pandemice, să îndemne la solidaritate, pentru *a lupta împotriva virusului.*

BIBLIOGRAPHY

1. CHILTON, P. *Missing links in mainstream CDA: Modules, blends and the critical instinct.* In: *A New Agenda in (Critical) Discourse Analysis*, Wodak, R., Chilton, P. (eds) Amsterdam: John Benjamins PC, 2005, pp. 19-52 ISBN: 97-90-272-27157

2. FAIRCLOUGH, N. *Analyzing Discourse.* Taylor & Francis e-Library, 2004. 270 p. ISBN 0-203-69781-2

3. FAIRCLOUGH, N. *Critical Discourse Analysis. The Critical Study of Language.* NY: Longman Group Ltd., 1995. 265 p. ISBN 0-582-21980-9

4. FAIRCLOUGH, N., WODAK, R. *Critical Discourse Analysis.* In: *Discourse Studies: A Multidisciplinary Introduction.*, Van Dijk, T. (ed.) Vol.2 London: Sage, 1997 pp.258-84

5. FAIRCLOUGH, N. *Discourse and Social Change.* Cambridge: Polity Press, 2006. 259 p. ISBN 0-7456-1218-0

6. FAIRCLOUGH, N. *Language and Power.* NY: Routledge, 2013.224 p. ISBN 978-0-582-41483-9

7. GIVEN L. M. The Sage Encyclopedia of Qualitative Research Method. V.1&2. California: SAGE Publications, Inc., 2008. 1014 p. ISBN 978-1-4129-4163-1

8. HART, C. *Critical Discourse Analysis and Cognitive Science. New Perspectives on Immigration Discourse.* London: Palgrave Macmillan, 2010. 219 p. ISBN: 978-0-23-027950-4

9. HOLMES, J., HAZEN K. *Research Methods in Sociolinguistics. A Practical Guide.* Chichester: Wiley-Blackwell, 2014. 336 p. ISBN 978-0-470-67361-4

10. KOVECSES, Z. Metaphor: A Practical Introduction. NY: Oxford University Press, 2010. 375 p. ISBN: 978-0-19-537494-0

11. KRESS, G. *Multimodality. A social semiotic approach to contemporary communication.* NY: Routledge, 2010.232 p. ISBN 0-203-970003-9

12. LAKOFF, G., JOHNSON, M. *Metaphors We Live By.* London: The University of Chicago Press, 2003. 276 p. ISBN 0-226-46801-1

13. MACHIN, D. *How to Do Critical Discourse Analysis. A Multimodal Introduction.* California: SAGE Publications Ltd., 2012. 236 p. ISBN: 978-0-85702-891-4

14. STEEN, G. *Metaphor, Language, and Discourse Processes*. In: *Discourse Processes*, 48:8, Taylor & Francis Online, 2011. pp. 585-91 [quoted: 05.06.2023]. Available at: http://dx.doi.org/10.1080/0163853X.2011.606424

15. TENBRINK, T. *Cognitive Discourse Analysis: An Introduction.* Padstow Cornwall: TJ International Ltd., 2020. 271 p. ISBN 978-1-10-842266-7

16. TITSCHER S., WODAK R. et. al. *Methods of Text and Discourse Analysis.* London: SAGE Publications, 2000. 278 p. ISBN 0-7619-6482-7

17. VAN DIJK, T. A. *Critical Discourse Analysis. In: The Handbook of Discourse Analysis,* Tannen, D., Schiffrin, D. et. al. (eds). Oxford: Wiley-Blackwell, 2001. pp. 352-71 ISBN: 0-631-20595-0

18. VAN DIJK, T. A. *Critical Discourse Analysis. In: The Handbook of Discourse Analysis,* Tannen, D., D. Schiffrin, et. al. (eds). Oxford: Wiley-Blackwell , p. 466-85 ISBN: 978-0-470-67074-3

19. VAN DIJK, T. A. Critical Discourse Studies: A Sociocognitive Perspective. In: *Methods of Critical Discourse Studies, Wodak, R., Meyer, M. (eds).* London:Sage, 2016. pp. 62-85 ISBN 978-1-44-628240-3

20. VAN DIJK, T. A. *Discourse Analysis as Ideology Analysis.* In: *Language and Peace*, Schäffne, C., Wenden, A. L. (eds). London: Routledge, 1995. p. 17-36 ISBN: 978-0-2039-8495-4

21. VAN DIJK, T. A. *Discourse and Context. A Sociocognitive Approach.* Cambridge University Press, 2008. 267 p. ISBN 978-0-51-148149-9

22. VAN DIJK, T. A. *Discourse-Cognition-Society: Current State and Prospects of the Socio-Cognitive Approach to Discourse.* In: *Contemporary Critical Discourse Studies*, Hart C., Cap, P. (eds). London: Bloomsbury, 2014. pp. 121-47 ISBN 978-1-441-14163-7

23. VAN DIJK, T. A. *Discourse and Knowledge. A Sociocognitive Approach.* Cambridge University Press, 2014. 400 p. ISBN 978-1-1070-7124-7

24. VAN DIJK, T. A. *Discourse and Knowledge.* In: *Routledge Handbook of Discourse Analysis*, Gee, J.P., Handford, M. (eds). NY: Routledge, 2012. pp.587-603. ISBN 978-0-415-55107-6

25. VAN DIJK, T. A. *Discourse and Power.* NY: Palgrove Macmillan, 2008. 308 p. ISBN-13: 978-0-230-57408-3

26. VAN DIJK, T. A. *Multidisciplinary CDA: A Plea for Diversity. In: Methods of Critical Discourse Analysis,* Wodak, R. Meyer, M. (eds). London: Sage Publications Ltd., 2001. pp. 95-120 ISBN 0-7619-6153-4

27. VAN DIJK, T. A. *Principles of Critical Discourse Analysis,* In: *Discourse and Society.* Vol. 4(2), April 1993 [online]. SAGE Journals, 1993. p.249-83 [quoted:19.03.2023]. Available:
https://journals.sagepub.com/toc/dasa/4/2

28. VAN DIJK, T.A. *Text and Context. Explorations in the Semantics and Pragmatics of Discourse.* Singapore: Longman Group Ltd., 1992. 261 p. ISBN 0-582-29105-4

29. VAN LEEUWEN, T. *Introducing Social Semiotics.* Taylor & Francis e-Library, 2005. 301 p. ISBN 0-203-67342-5

30. WEISS, G., WODAK R. *Critical Discourse Analysis. Theory and Interdisciplinarity.* NY: Palgrave Macmillan, 2003. 321 p. ISBN 0-333-97023-3

31. WIDDOWSON, H. G. *Text, Context, Pretext. Critical Issues in Discourse Analysis.* Malden: Blackwell Publishing Ltd., 2004. 185 p. ISBN 0-631-23451-9

32. WOODAK, R. *Critical Linguistics and Critical Discourse Analysis. In: Discursive Pragmatics*, Zienkowski J., Otsman, et al. (eds). Amsterdam: John Benjamins, 2011. Pp. 50-70 ISBN 978-90-272-0785-2